

شاخص‌های مناسب برای ارزشیابی فرایند خطمشی‌گذاری توسعه صنعتی مبتنی بر ارزش آفرینی منابع انسانی

نادر نارویی^۱ - عبدالعلی کشتگر^{۲*} - بهاره ناصری^۳

چکیده

زمینه و هدف: هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص‌های مناسب برای ارزشیابی فرایند خطمشی‌گذاری توسعه صنعتی مبتنی بر ارزش آفرینی منابع انسانی می‌باشد.

روش: تحقیق حاضر از نظر ماهیت و هدف، تحقیق کاربردی محسوب می‌شود. جامعه آماری در این تحقیق شامل کلیه کارکنان اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان سیستان و بلوچستان و سازمان‌های تابعه آن است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، برای شناسایی ابعاد و مولفه‌های پژوهش ابتدا با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای گسترده و بررسی متون و ادبیات پژوهش، ابعاد اولیه پژوهش شناسایی شدند. به منظور فهم عوامل و مولفه‌های مناسب برای ارزشیابی فرایند خطمشی‌گذاری توسعه صنعتی، نظریه‌ای داده بنیاد طرح و تدوین گردید سپس به منظور شناسایی ابعاد پژوهش، به مصاحبه نیمه ساختاریافته اقدام شد.

یافته‌ها: نوزده شاخص که دارای حداکثر ۲۵ درصد کمتر از شاخص ذینفع‌گرا بودن خطمشی‌های توسعه صنعتی شناسایی شد.

نتیجه‌گیری: سازمان‌ها و نهادهای مختلف اجتماعی، با حجم بالایی از مسائل مختلف روبرو هستند که کارکرد آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. مسائلی همچون، محیط زیست، توسعه صنعتی، رفاه اجتماعی، توسعه منابع انسانی و بسیاری دیگر که با اهداف متعارض و در یک محیط واحد خودنمایی می‌کنند. این موضوعات، خطمشی‌گذاران را با چالش‌های بزرگی روبرو می‌کنند، بطوری که فرایند نظم‌دهی را با دشواری فراوانی روبرو می‌کنند.

واژگان کلیدی: ارزشیابی فرایند خطمشی‌گذاری، توسعه صنعتی، بهره‌وری منابع انسانی، نظریه‌ای داده بنیاد

^۱ دانشجوی دکتری، گروه مدیریت، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.

^۲ دانشیار، گروه مدیریت، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران. (نویسنده مسئول) alikeshtegar@yahoo.com

^۳ استادیار، گروه مدیریت، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.

مقدمه

شده است. مهم‌ترین برون‌داد ارزشیابی پیشنهادها یا دستورالعمل‌هایی است که می‌توان از آن برای بهبود کیفیت در تصمیم‌گیری استفاده نمود. به عبارت دیگر ارزشیابی آئینه‌ای می‌سازد تا تصمیم‌گیران و دست‌اندرکاران تصویر روشنی از چگونگی انجام این رسالت خطیر به دست آورند (دانایی‌فرد؛ شکری؛ فانی و فروزنده، ۱۳۹۵، ۶۴). باید به این مطلب اشاره داشت که توسعه صنعتی، افزایش نرخ رشد و نقش بخش صنعت و خدمات مربوط به صنعت در فعالیت‌های اقتصادی جامعه می‌باشد و فرآیندی است که در آن استفاده از عوامل تولیدی رو به بهینه‌تر شدن است (حیدری؛ اخباری و عزیزنژاد، ۱۳۹۱، ۱۴). توسعه صنعتی بر دو پارامتر عمده که همان تعریف توسعه اقتصادی است، استوار خواهد بود: نخست، افزایش تولیدات در کمیت و کیفیت که ارزش افزوده بیشتر و در نتیجه تولید ملی بالاتری را نصیب کشور خواهد کرد. دوم، ایجاد اشتغال که خود باعث بهبود توزیع درآمدهای جامعه خواهد شد (آهنگری؛ افقه، و شاولی ۱۳۹۶، ۲). بررسی ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی فرایند توسعه صنعتی در ایران، حاکی از رشد نامتوازن و ناپایدار صنعتی در کشور است. بطور بدیهی، نتیجه چنین امری، در بروز آثار و تبعات نامطلوب اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی متبلور شده، بگونه‌ای که این امر، بسیاری از آثار مثبت ناشی از فرایند صنعتی شدن را خنثی نموده است (مهدوی و عزیزمحمملو، ۱۳۹۸، ۴۱). در این بخش سعی داریم مروری بر توسعه صنعتی مبتنی بر ارزش آفرینی منابع انسانی داشته باشیم و مدل‌های موجود در ادبیات را به موضوع تحقیق همگرا نماییم. همان‌طور که پیش از این بیان شد، از نظر ادبیات موضوع تحقیق دو بخش اصلی مدنظر و مطرح است که نخست بحث خطمشی‌گذاری است. مطالعه چگونگی ایجاد خطمشی‌ها عموماً یک سری از فعالیت‌ها، یا مراحل را مورد توجه قرار می‌دهد که در نظام‌های سیاسی اتفاق می‌افتد. مفهوم این

علیرغم گسترش سازوکار بازار در سطح جهان و محدود شدن دخالت دولت‌ها در حوزه عمل‌بنگاه‌های خصوصی، تدوین استراتژی و خطمشی توسعه صنعتی از سوی دولت در کشور اساساً امری ضروری می‌باشد، چرا که کلید اصلی معمای رقابت‌ناپذیری صنایع کشور را بایستی در حوزه سیاست‌گذاری و خطمشی‌گذاری جستجو نمود، در این صورت، اصلی‌ترین عامل در توسعه صنعتی کشور، اصلاح جهت‌گیری‌های سیاست‌گذاری خواهد بود. این امر مستلزم تغییراتی در چارچوب خطمشی‌های توسعه صنعتی است که از مهمترین آن‌ها تغییر جهت از درون‌گرایی به برون‌گرایی و از صنعت دولتی به صنعت خصوصی و تغییر فضای مدیریت اقتصادی از کنترل اداری به حاکمیت‌ساز و کار بازار می‌باشد (فقیه نصیری فقیه، وجدانی طهرانی، محجوب، شهسواری ۱۳۸۲، ۵). از سوی دیگر از آنجا که نظام خطمشی‌گذاری در هر کشور یکی از عوامل مؤثر در تحقق سیاست‌های کلان اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آن به شمار می‌رود، تدوین و اجرای خطمشی‌های مناسب به عنوان شالوده توسعه همه جانبه کشور عملاً گامی در جهت توسعه همه جانبه کشور است. اگر تدوین خطمشی عمومی مورد نیاز کشور را رسالت اصلی نظام خطمشی‌گذاری بدانیم، توجه به ارزشیابی خطمشی‌ها از بدیهیات نظام خطمشی‌گذاری است چرا که می‌توان بین توسعه کشور، خطمشی مناسب و کیفیت آن ارتباط مستقیمی ایجاد نمود (دانایی‌فرد، ۱۳۹۵، ۷). با توجه به نقش آرای مردم در ثبات و پابرجایی حکومت و در نتیجه لزوم پاسخگویی حکومت، نقش ارزشیابی خطمشی‌های عمومی بیش از پیش بر همگان روشن‌تر (رضایی‌منش؛ عبدالحمید؛ پورعزت و شریف‌زاده ۱۳۹۳، ۸). و با پیچیده‌تر شدن اداره جوامع، ارزشیابی خطمشی‌های عمومی برای دولت‌ها اجتناب‌ناپذیر

مدل مرحله‌ای، عبارت است از خط‌مشی‌گذاری ای که در مراحل شناخته شده اتفاق می‌افتد و هر مرحله می‌تواند جداگانه مورد توجه قرار گیرد (گیوریان و همکاران، ۱۳۹۴، ۱۴). که این مهم با الگوگیری از کارهای الوانی (۱۳۹۳) و گیوریان (۱۳۹۴) رخ خواهد داد. عطاردیان (۱۳۹۲)، در پژوهش خود با عنوان توسعه کارآفرینی به نتایجی چون بررسی تأثیر کارآفرینی بر رشد و ایجاد فضای سالم اقتصادی در جامعه و نقش آن در پایداری و ثبات اقتصادی به طور ویژه در ایران رسیده است. همچنین فرهادی قشلاقی و رضوی مهر (۱۳۹۳)، بررسی نقش گروه‌های ذی نفوذ (جامعه دانشگاهی) در فرایند خط‌مشی گذاری توسعه کارآفرینی و قلی پور (۱۳۹۲)، در تحقیق خود به یافته‌های از جمله؛ بررسی ابعاد تدوین خط‌مشی‌های توسعه سرمایه گذاری در بخش نفت و گاز ایران با تأکید بر چگونگی قراردادهای نفتی و انواع آن رسیده است. ترجیسن و وانگ^۱ (۲۰۱۹)، در تحقیقی با عنوان خط‌مشی گذاری و کارآفرینی صنعتی به این تسهیل انتقال تکنولوژی و دانش افراد از طریق کارآفرینی و محورهای وابسته به آن و بهبود خط‌مشی‌های بازاریابی یافته مهم رسید. همچنین پلومر و آکس^۲ (۲۰۱۸) در خط‌مشی گذاری صنعتی و کارآفرینی به این نتیجه رسید که؛ ارزیابی ادعا مانع بودن رقابت محلی بر فعالیت‌های کارآفرینی صنعتی و اثر مخرب آن در جهت کاهش انگیزه بهره‌برداری از دانش جدید می‌باشد. جریمالدی و همکاران (۲۰۱۷)، در ارزش کارآفرینی منابع انسانی و توسعه صنعتی به نتیجه ای رسید که؛ طرح مبنای منطقی کارآفرینی دانشگاهی و توصیف نقش درحال تحول دانشگاه‌ها را در تجاری کردن پژوهش‌ها باید مهم دانست و کارآفرینی منابع انسانی نقش مهمی در توسعه صنعتی دارد. خط‌مشی‌هایی که دولت‌ها در مواجهه با مسائل و موضوعات بحث‌انگیز ارائه می‌دهند، تضمین کننده تمام اتفاقات آتی نیست؛ ممکن است عواملی مانند حوادث پیش‌بینی نشده،

پیامدهای محاسبه نشده و روابط علی تفهیم نشده، واقعیتی را رقم زنند که با آنچه مدنظر بوده بسیار متفاوت باشد. از این‌رو، به دلیل بی‌اطمینانی به تحلیل‌های پیشینی، ارزشیابی خط‌مشی و قضاوت‌های پسینی، برای برنامه‌های عمومی، ضرورت انکارناپذیری است (اسمیت و لاریمر^۳ ۲۰۰۹، ۸). ارزشیابی با ارائه اطلاعات اتکاپذیر و معتبر عملکردی، به روشن شدن مختصات خط‌مشی‌ها، نقد ارزش‌های زیربنایی آنها و ساختاردهی مجدد مسائل و بازنگری در خط‌مشی‌ها کمک می‌کند (دان،^۴ ۲۰۱۵، ۱۴). از منظر عقلانی - ابزاری، ارزشیابی خط‌مشی می‌تواند برای اهداف مختلفی از جمله پاسخگویی، یادگیری خط‌مشی و بهبود خط‌مشی‌ها و برنامه‌ریزی خط‌مشی تنظیم شود (اسچونفلد و جوردن^۵، ۲۰۱۹، ۱۹). ارزشیابی خط‌مشی ابزاری عالی برای اطلاع‌رسانی تصمیمات سیاستی عالی و کاربردی برای شناسایی موثرترین و کارآمدترین ابزار برای رسیدن به اهداف اجتماعی است. ارزشیابی خط‌مشی همچنین می‌تواند نقش استراتژیکی یا نمادین-تاکتیکی داشته باشند. برای مثال، برای پنهان کردن کاستی‌ها یا شکست‌ها (وایدمر و ناچوانمندر^۶، ۲۰۰۴، ۱۸۶). در واقع، همه ارزشیابی‌های خط‌مشی تا حدی با دلایل استراتژیکی - تاکتیکی انجام می‌شود، با این که ارزشیابی خط‌مشی ذاتا سیاسی است (پاتین^۷، ۲۰۱۹). ارزشیابی خط‌مشی‌ها با فراهم نمودن شواهد مناسب به اتخاذ خط‌مشی‌هایی که بیشترین اثربخشی و کمترین هزینه را دارد، کمک می‌کند و خط‌مشی‌گذاری به صورت آگاهانه‌تر صورت می‌گیرد (ساندرسون^۸، ۲۰۰۲). ارزشیابی از جمله مهم‌ترین الزامات کمال‌بخش خط‌مشی‌های عمومی است که ضامن اندیشیده بودن، اجرای دقیق و بهبود مستمر آنها است (شریف زاده؛ قربانی‌زاده؛ سید نقوی و حسین‌پوری، ۱۳۹۵، ۱۳۵). ارزشیابی خط‌مشی نقشی بی‌بدیل در ارتقای پاسخگویی، بهبود، یادگیری و حتی اطلاع‌رسانی دستاوردهای خط‌مشی‌های عمومی از سطوح کلان ملی

تا سطوح خرد و بخشی بر عهده دارد (استافلیم و کورین،^۹ ۲۰۱۴، ۸). ارزشیابی ساز و کاری را ارائه می‌دهد که به وسیله آن می‌توان به کژی‌ها و کاستی‌ها پی برد و تنها به وسیله یک رهیافت مناسب ارزشیابی می‌توان وضعیت عوامل تشکیل دهنده نظام خط‌مشی‌گذاری عمومی و عملکرد آن را قضاوت کرد (رانتری،^{۱۰} ۱۹۹۷، ۱۲). گسترش خط‌مشی، پدیده‌ای رایج در میان کشورهای گوناگون جهان است. حکومت‌ها به دلایل متفاوتی از یکدیگر الگوبرداری می‌کنند، فرض اصلی آن‌ها این است که خط‌مشی، ابزاری بی‌طرف و عقلایی است. در مقابل، بسیاری از صاحب نظران برآنند که خط‌مشی‌ها، عصاره تاریخ و فرهنگ جوامع مبدع است (ودل و دیگران^{۱۱}، ۲۰۰۵، ۹).

توسعه صنعتی

از نظر تاریخی مفهوم صنعتی شدن و صنعت بر مفهوم توسعه مقدم است، یعنی بنا بر تجربه تاریخی ابتدا انقلاب صنعتی اتفاق افتاده است و بعضی کشورها صنعتی شده‌اند، بعد آن‌ها از رهگذر صنعتی شدن فاصله خود را با سایر کشورها زیاده‌اند و بافت اقتصادی و اجتماعی آنها و دیگر کشورها از یکدیگر متمایز و متفاوت شده است. همراه با این تفاوت‌ها بتدریج کشورهایی که در آنها انقلاب صنعتی اتفاق افتاده و آن را با موفقیت پشت سر گذاشته‌اند و در شرایط مساعد جهانی هم بوده‌اند به پیشرفت‌های صنعتی و اجتماعی بیشتر نایل شده و لقب توسعه یافته را به خود اختصاص داده‌اند (خاکساری و همکاران، ۱۳۹۰). از نگاه عظیمی (۱۳۷۶) صنعتی شدن نیازمند تغییر در بافت‌های اقتصادی و اجتماعی، نوع روابط تولیدی، فرهنگ و تفکرات اقتصادی مردم و نحوه نگرش جامعه به کار و تولید است. رشد به معنی افزایش در تولید یک کشور و توسعه به معنی افزایش در تولید یک فرایند پویا از طریق فعال‌سازی ظرفیت‌های تولیدی با اتکا به علم و تکنولوژی و

درون‌زا کردن مبانی فنی است (خرمی و غفاری، ۱۳۹۶، ۲۵). به اعتقاد هندلی (۲۰۰۰) توسعه صنعتی دارای پنج بعد اساسی است. اول، فعالیت اقتصادی یا کاری که مردم برای زندگی انجام می‌دهند. براساس این بعد، به این نکته توجه می‌شود که چه درصدی از نیروی کار در تولیدات صنعتی هستند؟ دوم، برون‌داد اقتصادی یا کالاهای واقعی که مردم تولید می‌کنند. این بعد، دارای چهار شاخص تولید صنعتی به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی، صنعت به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی، برون‌داد ناخالص هر شاغل در تولید صنعتی و درآمدهای هر فرد شاغل در تولید صنعتی است. سوم، سازمان یا شیوه ای که فعالیت اقتصادی ساماندهی می‌شود. این بعد، دارای دو شاخص حقوق و مزایای معاش بگیران به عنوان درصدی از نیروی کار و تعداد بنگاه‌های تولیدی با بیش از پنجاه نفر نیروی کار است. چهارم، ماشینی شدن یا انرژی و منبع قدرت مورد استفاده. این بعد دارای دو شاخص سرانه مصرف انرژی در بخش تجاری و ارزش کل سوخت‌ها و انرژی الکتریکی هر کارگر در تولید صنعتی است. پنجم، فناوری یا روش‌های سیستماتیک و اعمال نوآورانه در انجام کار. این بعد دارای سه شاخص درصد کارگران فنی و حرفه ای در نیروی کار، سرانه حقوق انحصاری ثبت شده معتبر و سرانه طرح‌های صنعتی ثبت شده معتبر است (احمدی ۱۳۹۵، ۲۱).

بهره‌وری منابع انسانی

بهره‌وری^{۱۲} یک جنبه مهم سازمانی است و بهبود آن همیشه نگرانی عمده مدیران و محققان بوده است. بهره‌وری یک مفهوم کلی است و شامل استفاده بهتر و مفیدتر از منابع و استعداد‌های یک سیستم است (عصار ۱۳۹۵، ۳۰). جایگاه و اهمیت بهره‌وری به حدی گسترش یافته که آن را مترادف با خردگرایی سازمان دانسته و حتی مدیریت را دانش افزایش بهره‌وری و استفاده از منابع و امکانات موجود برای دستیابی به

مربوط به آن می‌توانند به عنوان نشان و شاخص جهت مقایسه در مرحله ارزیابی و در مرحله بهبود بهره‌وری در جهت ترسیم استراتژی‌های افزایش بهره‌وری مورد استفاده قرار گیرند. به این ترتیب بنگاهها با توجه به اهداف خود از اجرای استراتژی‌های بهره‌وری می‌توانند به وضعیت مورد نظر در بازارها، سود برنامه ریزی شده، نرخ بازده مورد انتظار سرمایه و سایر اهداف بخشی دست یابند (عباسی و همکاران ۱۳۹۲، ۶).

۴) اجرای بهره‌وری: این مرحله به اجرایی برنامه‌هایی جهت بهبود بهره‌وری اشاره دارد که ابتدا سطح بهره‌وری برای دوره بعدی تعیین می‌شود و سپس برنامه‌ریزی اجرای بهبود بهره‌وری و نیل به سطوح تعیین شده آغاز می‌گردد.

اصلاح چنین روندی، در گرو شناخت عوامل متعددی است که زمینه‌های نیل به توسعه صنعتی را در کشور فراهم می‌نمایند. در ادبیات مربوط به توسعه صنعتی، طیف متنوعی از عوامل اقتصادی، فنی، اجتماعی، سیاسی و انسانی ذکر شده است. با وجود این، با توجه به تفاوت‌های موجود در ساختارهای اقتصادی و اجتماعی کشورهای مختلف، سهم و میزان اهمیت و چگونگی اثرگذاری هر یک از این عوامل در ارتقاء سطح توسعه صنعتی کشورها، متفاوت است. با توجه به مطالب ذکر شده هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص‌های مناسب برای ارزشیابی فرایند خط‌مشی گذاری توسعه صنعتی مبتنی بر ارزش آفرینی منابع انسانی می‌باشد.

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نظر ماهیت و هدف، تحقیق کاربردی محسوب می‌شود. جامعه آماری در این تحقیق شامل کلیه کارکنان اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان سیستان و بلوچستان و سازمان‌های تابعه آن است. روش نمونه‌گیری به صورت غیراحتمالی و

اهداف تعیین شده معرفی می‌کنند (اخوان و کاظمی گرجی ۱۳۹۸، ۳). بهره‌وری به مفهوم استفاده کارا از منابع سازمانی در راستای تحقق اهداف سازمان است. به بیان دیگر، مجموع کارایی و اثربخشی بالا، به بهره‌وری بالای سازمان منجر خواهد شد و تنها تمرکز بر کارایی، نمی‌تواند راه پرثمری برای افزایش بهره‌وری باشد زیرا ممکن است یک سیستم اثربخش، کارایی نداشته باشد، یا امکان دارد که یک سیستم کارا، اثربخش نباشد (جعفری و معمارزاده طهران ۱۳۹۶، ۷). بهره‌وری مبتنی بر این عقیده است که انسان می‌تواند کارها و وظایفش را هر روز بهتر از دیروز به انجام برساند. بهره‌وری بر حسب تعریف رسمی عبارت است از میزان کمی و کیفی بازده کار با توجه به منابع بکار گرفته شده است (لطیفیان و دعایی ۱۳۹۲، ۴). فعالیت‌هایی که در خصوص بهره‌وری صورت می‌گیرد باید روشمند بوده و بر اساس یک برنامه خاص دنبال گردد که این اقدامات را می‌توان به عنوان چرخه بهره‌وری بیان نمود.

۱) اندازه‌گیری بهره‌وری: در واقع عبارتست از تهیه و توسعه اطلاعات و اطمینان از اینکه بهبود روند بهره‌وری از امکانات و به تبع آن بهبود روند رشد تولید کالاها و خدمات در سطح کلی، بخشی و پروژه ای صورت می‌پذیرد. به عبارت دیگر، هدف از اندازه‌گیری بهره‌وری توسعه توان اقتصادی برای ایجاد یا شناخت و کاربرد اطلاعات در بهره‌برداری بهینه از منابع کشور در ابعاد مختلف اقتصادی است (عباسی و همکاران ۱۳۹۲، ۸).

۲) ارزیابی بهره‌وری: این مرحله در واقع، شامل شاخص‌هایی است که با آنها نتایج حاصل از اندازه‌گیری بهره‌وری، مورد بررسی و مقایسه قرار می‌گیرد تا انحرافات احتمالی ایجاد شده نمایان گردد. ۳) ارزیابی بهره‌وری: برنامه ریزی بهره‌وری مربوط به تعیین و تنظیم اهداف بهره‌وری در سطح کلی یا جزئی می‌شود بطوری که این سطوح و اهداف

جدول ۱: کدگذاری باز داده‌های کیفی

ابعاد	موفه‌ها	کدهای باز
	هدف‌گرایی و همراستایی با اهداف	A12
	ممیزی نتایج	A13
	اطلاعات‌گرا و مبتنی بر سیستم‌های اطلاعاتی	A14
	هزینه‌گرا	A15
گستره	مبتنی بر نظریه	A16
روش	مبتنی بر اسناد و مدارک	A17
محور	نتیجه‌گرا	A18
	آزمایش محور بودن	A19
	قانون‌مداری	A20
	شاخص‌مداری	A21
	خبره‌گرا	A22
	محکمه‌ای	A23
	مشتری‌گرا	A24
	ذینفع‌گرا	A25
گستره	ساختار‌گرا	A26
ارزش	عقلانیت‌گرا	A27
محور	نوآوری	A28
	پویایی	A29
	مقبولیت عمومی	A30
	تداوم و پایداری	A31
	تعهد عمل	A32
	مسئله‌محوری	A1
	شایستگی ارزشی و فرهنگی	A2
	شایستگی تحلیلی	A3
	شایستگی فنی	A4
گستره	شایستگی ادراکی	A5
شایستگی	شایستگی اجتماعی	A6
محور	شایستگی سیاسی	A7
	شایستگی تعاملی	A8
	جامعیت و مانعیت	A9
	کارایی و اثربخشی محور	A10
	ابزار‌محوری	A11
	واقع‌گرا	A33
گستره	تصمیم‌گرا	A34
تکاملی	مشارکتی	A35
	مطلوبیت‌گرا	A36

به‌منظور شناسایی پیشران‌های مؤثر بر ارزشیابی خط‌مشی‌های توسعه صنعتی با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته، تعداد ۳۶

درد دسترس و هدفمند بوده که به بررسی نظرات خبرگان پرداخته شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، برای شناسایی ابعاد و مولفه‌های پژوهش ابتدا با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای گسترده و بررسی متون و ادبیات پژوهش، ابعاد اولیه پژوهش شناسایی شدند. به منظور فهم عوامل و مولفه‌های مناسب برای ارزشیابی فرایند خط‌مشی‌گذاری توسعه صنعتی، نظریه‌ای داده بنیاد طرح و تدوین گردید سپس به منظور شناسایی ابعاد پژوهش، به مصاحبه نیمه‌ساختاریافته اقدام شده و از متخصصان و پژوهشگران در زمینه خط‌مشی‌های توسعه صنعتی و ارزیابی آن سوالاتی پرسیده شد. مرحله مصاحبه تا جایی ادامه یافت که به یک اشباع نظری دست یافته شود. مصاحبه از ۱۳ نفر از خبرگان انجام شد. سپس برای بررسی روابط بین ابعاد شناسایی شده، از طریق روش میک‌مک مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها

برای شناسایی ابعاد و مولفه‌های و شاخص‌های پژوهش، از روش مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. در خصوص چگونگی استخراج ابعاد و مولفه‌های پژوهش لازم به ذکر است که این امر با بررسی و تحلیل متون و مصاحبه‌ها و با استفاده از نرم‌افزار میک‌مک و با روش کدگذاری باز انجام شد. به این ترتیب، مصاحبه انجام شده مشتمل بر چهار سؤال اصلی بود که پس از ارائه توضیحات لازم به اعضای نمونه، سوالات مرتبط با چهار گستره ارزشیابی خط‌مشی‌های توسعه صنعتی یادداشت‌برداری شده و مورد بررسی قرار گرفت. سپس متن مصاحبه‌های انجام شده با استفاده از روش کدگذاری باز و با کمک نرم‌افزار میک‌مک تحلیل شد. در جدول (۱)، هر کدام از ابعاد پژوهش و مولفه‌های مربوطه که از طریق مصاحبه‌ها و تحلیل متون حاصل شده است، بیان گردیده است.

جدول ۲: بررسی ماتریس تحلیل اثرات اولیه

ابعاد ماتریس	تعداد تکرار	بدون تأثیر	تأثیر کم	تأثیر متوسط	تأثیر قوی	حداکثر تأثیر	جمع	درجه پرشدگی
۳۶×۳۶	۲	۳۶	۳۴۰	۴۹۱	۳۰۵	۱۲۴	۱۲۶۰	٪ ۹۷/۲۲

پس از بررسی اولیه ماتریس تحلیل اثرات، در این گام به بررسی ماتریس اثرات مستقیم پرداخته می‌شود. در این ماتریس، جمع سطری هر عامل به‌عنوان میزان تأثیرگذاری و جمع ستونی هر عامل به‌عنوان میزان تأثیرپذیری آن عامل از دیگر عوامل را نشان می‌دهد. هرچه میزان جمع سطری یک عامل بیشتر باشد، نشان دهنده اثرگذاری بیشتر آن عامل می‌باشد. جدول (۴)، مقادیر ماتریس اثرات مستقیم را نشان می‌دهد.

بر اساس نتایج جدول (۴)، می‌توان بیان داشت، میزان تأثیرگذاری شاخص‌های مسئله‌محوری، ذینفع‌گرا، نوآوری، محکمه‌ای، شایستگی سیاسی، عقلانیت‌گرا، مشارکتی، شایستگی تحلیلی، شایستگی اجتماعی، مقبولیت عمومی، مطلوبیت‌گرا، شایستگی ارزشی و فرهنگی، جامعیت و مانعیت، تعهد عمل، شایستگی فنی، شایستگی ادراکی، کارایی و اثربخشی‌محور، مشتری‌گرا و هدف‌گرایی و همراستایی با اهداف، بیشتر از میزان اثرپذیری آن‌هاست. شاخص‌های یاد شده به‌عنوان اثرگذارترین عوامل در ارزشیابی خط‌مشی‌های توسعه صنعتی شناخته می‌شوند. در مقابل، شاخص‌هایی مانند ممیزی نتایج، هزینه‌گرا، واقع‌گرا، ساختارگرا، شایستگی تعاملی، اطلاعات‌گرا و مبتنی بر سیستم‌های اطلاعاتی، مبتنی بر اسناد و مدارک، تداوم و پایداری، ابزارمحوری، نتیجه‌گرا، آزمایش‌محور بودن، پویایی، تصمیم‌گرا، مبتنی بر نظریه، شاخص‌مداری، تجربه‌گرا و قانون‌مداری را می‌توان در زمره مهم‌ترین عوامل اثرپذیر در ارزشیابی خط‌مشی‌های توسعه صنعتی دانست. پس از بررسی میزان اثرگذاری و اثرپذیری شاخص‌ها، این عوامل را در یک نقشه اثرگذاری و اثرپذیری مستقیم، به صورت شکل (۱) می‌توان بیان نمود.

شاخص شناسایی و ماتریس تحلیل اثرات برای آن ترسیم گردید. اثرات هر یک از متغیرهای پژوهش توسط پرسشنامه میک‌مک بررسی شده و بر اساس میزان اثرگذاری و اثرپذیری، ارزش‌گذاری گردیده است. نتایج حاصل از بررسی ماتریس تحلیل اثرات در جدول (۲) آورده شده است.

بر اساس جدول فوق، ابعاد ماتریس ۳۶×۳۶ تنظیم شده است. درجه پرشدگی ماتریس برابر با ۹۷/۲۲ درصد است که نشان دهنده تأثیر عوامل انتخاب شده بر روی یکدیگر می‌باشند. از مجموع ۱۲۶۰ رابطه مورد ارزیابی در این ماتریس، تعداد ۳۶ رابطه دارای مقدار صفر است که به معنی عدم اثرگذاری عوامل بر یکدیگر می‌باشند. تعداد ۳۴۰ رابطه دارای عدد یک است که نشان از تأثیر کم عوامل بر یکدیگر می‌باشند. تعداد ۴۹۱ رابطه دارای عدد دو است که نشان از تأثیر متوسط این عوامل بر یکدیگر می‌باشند. تعداد ۳۰۵ رابطه دارای مقدار عددی سه است که نشان دهنده تأثیر قوی عوامل بر یکدیگر می‌باشند. درنهایت، ۱۲۴ رابطه دارای مقدار P است که نشان از حداکثر رابطه عوامل بر یکدیگر می‌باشند.

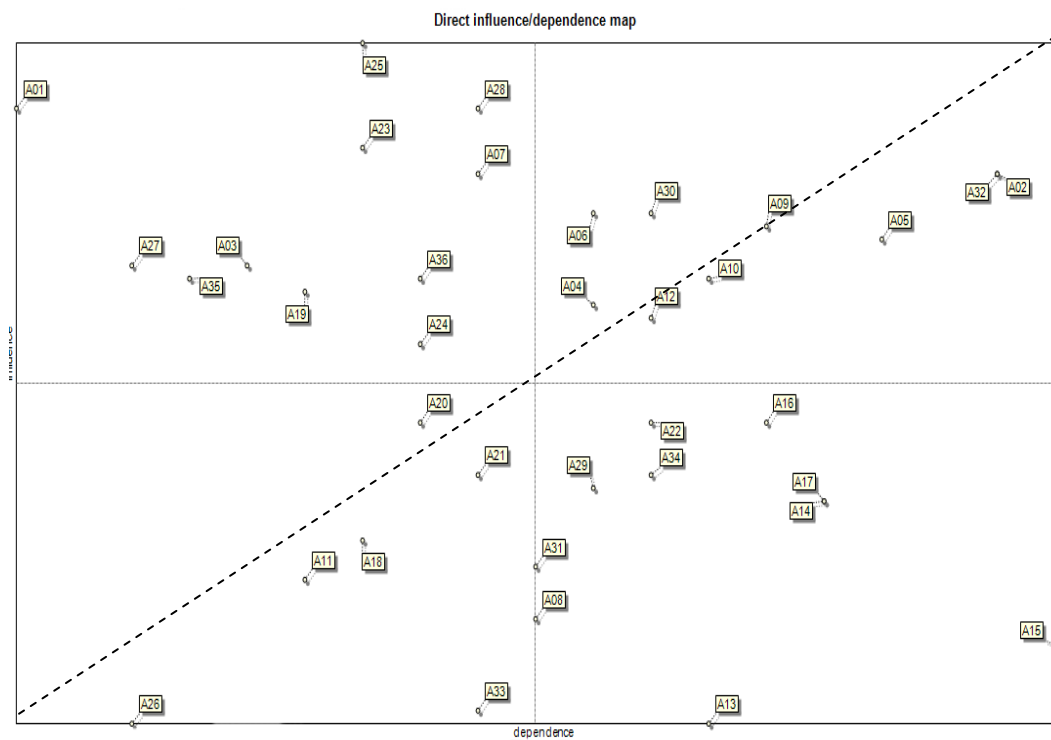
از طرف دیگر، بر اساس جدول (۳)، ماتریس تحلیل اثرات متغیرهای پژوهش بر اساس شاخص‌های آماری با دو بار چرخش داده‌ای از مطلوبیت و بهینگی صد در صد برخوردار بوده که نشان‌دهنده روایی بالای ابزار پژوهش می‌باشد.

جدول ۳: میزان تکرار داده‌ای و مطلوبیت متغیرها

میزان تکرار و چرخش داده‌ها	میزان اثرگذاری	میزان اثرپذیری
۱	٪ ۱۰۰	٪ ۹۵
۲	٪ ۱۰۰	٪ ۱۰۰

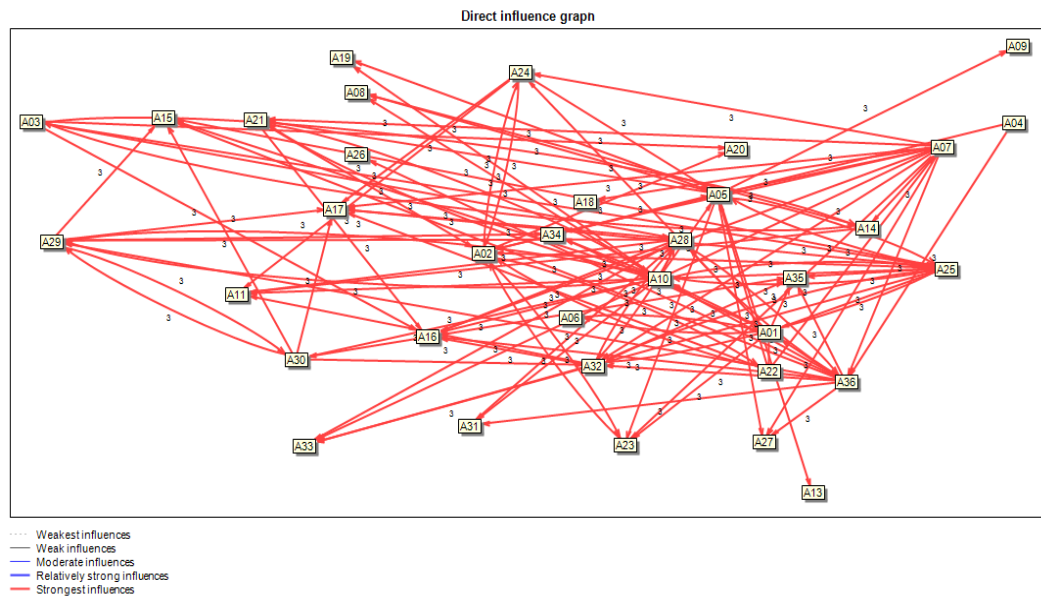
جدول ۴: میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل بر همدیگر

عوامل	تأثیرگذاری	تأثیرپذیری	اختلاف اثرگذاری و اثرپذیری	عوامل	تأثیرگذاری	تأثیرپذیری	اختلاف اثرگذاری و اثرپذیری
A1	۸۲	۵۳	۲۹	A19	۶۸	۵۸	-۱۰
A2	۷۷	۷۰	۷	A20	۵۸	۶۰	-۲
A3	۷۰	۵۷	۱۳	A21	۵۴	۶۱	-۷
A4	۶۷	۶۳	۴	A22	۵۸	۶۴	-۶
A5	۷۲	۶۸	۴	A23	۷۹	۵۹	۲۰
A6	۷۴	۶۳	۱۱	A24	۶۴	۶۰	۴
A7	۷۷	۶۱	۱۶	A25	۸۷	۵۹	۲۸
A8	۴۳	۶۲	-۱۹	A26	۳۵	۵۵	-۲۰
A9	۷۳	۶۶	۷	A27	۷۰	۵۵	۱۵
A10	۶۹	۶۵	۴	A28	۸۲	۶۱	۲۱
A11	۴۶	۵۸	-۱۲	A29	۵۳	۶۳	-۱۰
A12	۶۶	۶۴	۲	A30	۷۴	۶۴	۱۰
A13	۳۵	۶۵	-۳۰	A31	۴۷	۶۲	-۱۵
A14	۵۲	۶۷	-۱۵	A32	۷۷	۷۰	۷
A15	۴۱	۷۱	-۳۰	A33	۳۶	۶۱	-۲۵
A16	۵۸	۶۶	-۸	A34	۵۴	۶۴	-۱۰
A17	۵۲	۶۷	-۱۵	A35	۶۹	۵۶	۱۳
A18	۴۹	-۵	-۱۰	A36	۶۹	۶۰	۹

شکل ۱: پراکندگی متغیرها و جایگاه آن‌ها در محور تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم

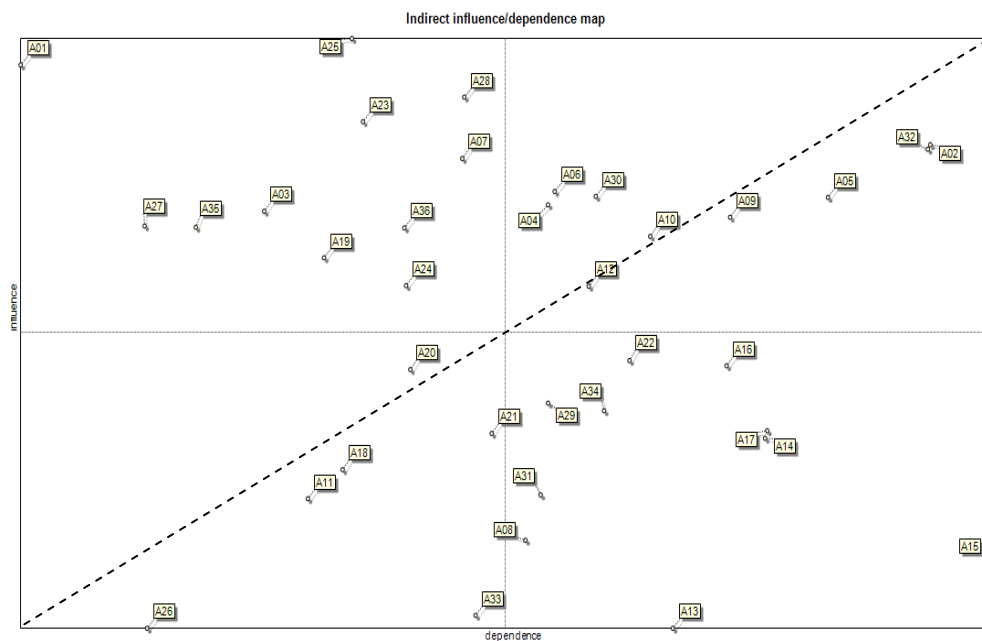

شکل ۲: تأثیرات مستقیم بین متغیرها و روابط بین آنها

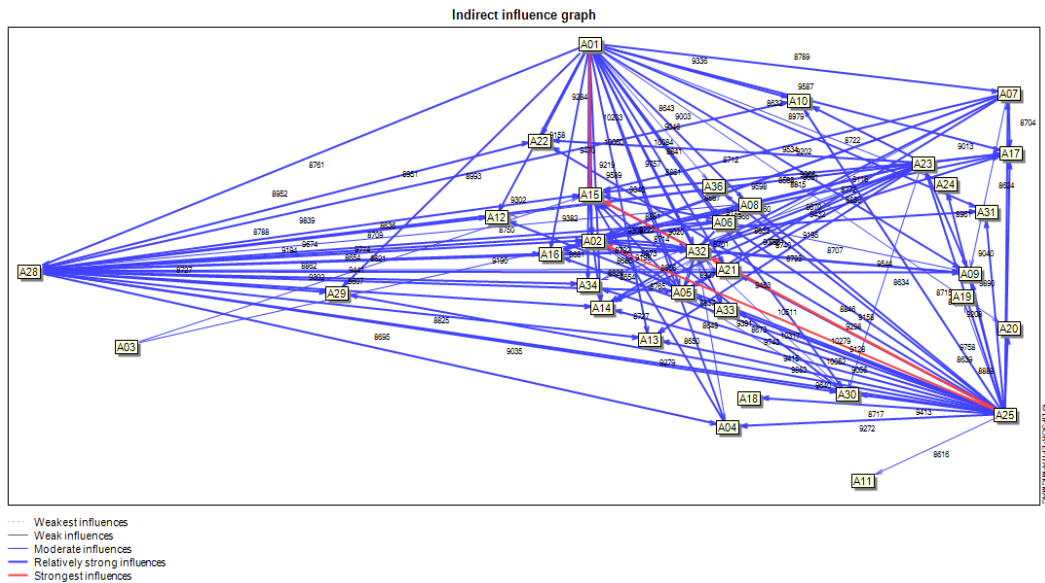
تأثیرگذاری شاخص‌ها به صورت ضعیف‌ترین تأثیرات، تأثیرات ضعیف، تأثیرات میانه، تأثیرات قوی و قوی‌ترین تأثیرات قابل مشاهده می‌باشد.

پس از بررسی ماتریس تأثیرات مستقیم، به بررسی ماتریس تأثیرات غیرمستقیم پرداخته می‌شود. ماتریس تأثیرات غیرمستقیم، ماتریسی متناظر با ماتریس تأثیرات مستقیم است که توسط تکرار پی‌درپی تقویت شده است.

بر اساس نحوه قرارگیری و پراکنش عوامل و متغیرها در ماتریس اثرگذاری و اثرپذیری مستقیم می‌توان به بیان مهم‌ترین عوامل تعیین کننده یا اثرگذار و مهم‌ترین عوامل نتیجه یا اثرپذیر پرداخت. همچنین، نمایش گرافیکی از شاخص‌های مورد بررسی در ماتریس اثرات مستقیم، در شکل (۲) نشان داده شده است. در این شکل میزان تأثیرات مستقیم هر عامل یا متغیر بر سایر متغیرها نمایش داده شده است. چگونگی

شکل ۳: پراکندگی متغیرها و جایگاه آنها در محور تأثیرگذاری و تأثیرپذیری غیرمستقیم

شکل ۴: تأثیرات غیرمستقیم بین متغیرها و روابط بین آن‌ها

جدول ۵: مهم‌ترین شاخص‌های تأثیرگذار بر چابکی

منابع انسانی

رتبه	کد اختصاری	عنوان شاخص	تأثیر مستقیم
۱	A25	ذینفع‌گرا	۸۷
۲	A1	مسئله‌محوری	۸۲
۳	A28	نوآوری	۸۲
۴	A23	محکمه‌ای	۷۹
۵	A2	شایستگی ارزشی و فرهنگی	۷۷
۶	A7	شایستگی سیاسی	۷۷
۷	A32	تعهد عمل	۷۷
۸	A6	شایستگی اجتماعی	۷۴
۹	A30	مقبولیت عمومی	۷۴
۱۰	A9	جامعیت و مانعیت	۷۳
۱۱	A5	شایستگی ادراکی	۷۲
۱۲	A3	شایستگی تحلیلی	۷۰
۱۳	A27	عقلانیت‌گرا	۷۰
۱۴	A10	کارایی و اثربخشی محور	۶۹
۱۵	A35	مشارکت	۶۹
۱۶	A36	مطلوبیت‌گرا	۶۹
۱۷	A19	آزمایش‌محور بودن	۶۸
۱۸	A4	شایستگی فنی	۶۷
۱۹	A12	هدف‌گرایی و همراهی با اهداف	۶۶

در ماتریس تأثیرات غیرمستقیم هر یک از متغیرها توسط نرم‌افزار به توان‌های ۲، ۳، ۴، ۵، و غیره رسیده و بر این اساس تأثیرات غیرمستقیم متغیرها بر هم سنجیده می‌شود. نقشه اثرگذاری و اثرپذیری غیرمستقیم به صورت شکل (۳) بیان شده است.

همچنین، نمایش گرافیکی از شاخص‌های مورد بررسی در ماتریس اثرات غیرمستقیم، در شکل (۴)، نشان داده شده است. بررسی شکل (۲) و شکل (۴)، انطباق خوبی بین این دو شکل را نشان می‌دهد که وجود تناسب بین شاخص‌های اثرگذار و اثرپذیر در ماتریس اثرات مستقیم و غیرمستقیم قابل مشاهده است. از میان ۳۶ شاخص مورد بررسی، ۱۹ شاخص به‌عنوان مهم‌ترین شاخص‌های تأثیرگذار بر ارزشیابی خط‌مشی‌های توسعه صنعتی انتخاب شدند. این عوامل در واقع چارک بالایی تأثیرات مستقیم است و شامل عواملی می‌شود که بر اساس امتیاز عامل اول حداکثر در ۲۵ درصد پایین‌تر از آن قرار دارد. جدول (۵)، ۱۹ شاخص مهم را نشان می‌دهد.

نوزده شاخص که دارای حداکثر ۲۵ درصد کمتر از شاخص ذینفع‌گرا بودن خط‌مشی‌های توسعه صنعتی شناسایی شد.

نتیجه گیری

در این مقاله محقق سعی نشده تا با تأکید بر روایی سازه و محتوایی، شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد مؤثر بر فرایند خط‌مشی گذاری توسعه صنعتی را شناسایی نماید. به طوری که ابتدا هریک از موارد مطرح را به شکل مفهومی تشریح نموده و سپس برای اندازه‌گیری آنها از آزمون‌های آماری بهره برده است و در آخر رابطه بین نتایج و نظریه‌های علمی را مورد مطالعه قرار داده است که مورد مؤکد آن بهره بردن از نظریات در زمینه‌های خط‌مشی گذاری صنعتی و ارزش آفرینی منابع انسانی است. هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص‌های مناسب برای ارزشیابی فرایند خط‌مشی گذاری توسعه صنعتی مبتنی بر ارزش آفرینی منابع انسانی می‌باشد. در این پژوهش به جمع‌آوری داده‌های کیفی از طریق مصاحبه و سپس بررسی آنها بر اساس روش‌شناسی میک‌مک پرداخته شد که تعداد ۱۹ مؤلفه به عنوان مؤلفه‌های اصلی پژوهش شناخته شد. در تبیین یافته‌ها می‌توان بیان کرد که امروزه سازمان‌ها و نهادهای مختلف اجتماعی، با حجم بالایی از مسائل مختلف روبرو هستند که کارکرد آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. مسائلی همچون، محیط زیست، توسعه صنعتی، رفاه اجتماعی، توسعه منابع انسانی و بسیاری دیگر که با اهداف متعارض و در یک محیط واحد خودنمایی می‌کنند. این موضوعات، خط‌مشی‌گذاران را با چالش‌های بزرگی روبرو می‌کنند، بطوری که فرایند نظم‌دهی را با دشواری فراوانی روبرو می‌کنند. این موارد نشان می‌دهد که سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی هر کشوری از هر سو، با خط‌مشی‌های مختلفی پیوند خورده‌اند که ارزشیابی این خط‌مشی‌ها از موضوعات و مسائل مختلف سازمان‌ها و دولت‌ها است. هدف از ارزشیابی خط‌مشی‌ها، ارائه بازخورد مناسب از اجرای خط‌مشی عمومی است، بطوری که ارزشیابی خط‌مشی عمومی با فراهم نمودن شواهد مناسب به اتخاذ خط‌مشی‌هایی که بیشترین اثربخشی و کمترین هزینه را

دارد، کمک می‌کند و تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری را به صورت آگاهانه‌تری هدایت می‌کند. همچنین این نتایج به دست آمده در مراحل اجرایی فرایند خط‌مشی‌گذاری و فرایند کارآفرینی دیده شده‌اند که کارآیی و اثربخشی منابع انسانی بهره‌بردار از نتایج را دوچندان می‌نماید با نتایج (الوانی، ۱۳۹۴ و فرهادی قشلاق و دیگران، ۱۳۹۳) منطبق است. همچنین هر شاخص در مؤلفه‌های مختلف برای ارزشیابی فرایند خط‌مشی گذاری توسعه صنعتی مبتنی بر ارزش آفرینی منابع انسانی دسته‌بندی شده و هر مؤلفه در بعد فرعی قرار داده شده است، ابعاد فرعی نیز به عنوان زیرمجموعه ابعاد اصلی که سرچشمه ابعاد اصلی، مفهومی است که مقاله حاضر به دنبال آن است و آن چیزی جز الگوی خط‌مشی گذاری توسعه صنعتی نیست با یافته‌های ترجیسن و وانگ (۲۰۱۹) و پلومر (۲۰۱۸) مطابق و همراستایی دارد. از این رو، به جرئت می‌توان بیان داشت که مقاله حاضر چارچوبی علمی-عملیاتی جهت ارزیابی و محک قراردادن خط‌مشی گذاری توسعه صنعتی مبتنی بر ارزش آفرینی منابع انسانی ارائه می‌نماید. بنابراین، می‌توان نتیجه تحلیلی تحقیق را بدین شرح بیان داشت که با توجه به مدل مفهومی تحقیق و مطالعه متون مربوط به ادبیات خط‌مشی‌گذاری، مطالعه وسیعی در مورد سیاست‌های دولت در خصوص توسعه صنعتی در ایران و مراجع ارزش آفرینی انسانی در ایران مورد مطالعه قرار گرفت. به عنوان نتیجه این مطالعات می‌توان گفت که در طراحی مدل اولیه خط‌مشی گذاری توسعه صنعتی به عنوان یک مفهوم، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های متعددی مطرح هستند. با توجه به نتایج تشخیص مسائل عمومی مبتنی بر منابع و امکانات موجود پیشنهاد شده و پیامدهای احتمالی هریک از مسائل عمومی ارزیابی شود؛ همچنین توصیه می‌شود روند ارزشیابی خط‌مشی‌های توسعه صنعتی مورد بازبینی قرار گیرد تا موانع اجرای موفق ارزشیابی مرتفع گردد؛ پیشنهاد می‌شود با افزایش امکان دسترسی عامه

توسعه صنعتی در سطح ملی از دیدگاه جغرافیای سیاسی (مطالعه موردی استان ایلام). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی.

خاکساری، علی؛ جمعه پور، محمود؛ کلانتری، خلیل و مهدوی، محمود. (۱۳۹۰). بررسی و سنجش شکاف توسعه صنعتی استانهای ایران (سال مورد بررسی: ۱۳۸۵)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

خرمی، قاسم و غفاری، مسعود. (۱۳۹۶). دولت، بورژوازی صنعتی و توسعه صنعتی در ایران-۱۳۷۶-۱۳۶۸. رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.

دانایی فرد، حسن؛ شکری، زینب؛ خیرگو، منصور و فانی، علی اصغر. (۱۳۹۷). چگونگی ارزشیابی کیفیت خط‌مشی‌های عمومی در ایران: پژوهشی اکتشافی مبتنی بر روش شناسی ترکیبی. فصلنامه علمی مدیریت سازمان‌های دولتی، ۶ (۲)، ۷۹-۹۴.

دانایی فرد، حسن؛ شکری، زینب؛ فانی، علی اصغر و فروزنده، لطف الله. (۱۳۹۵). ارائه الگوی عوامل تأثیرگذار بر ارزشیابی کیفیت خط‌مشی‌های عمومی ایران. فصلنامه مدیریت نظامی، ۱۶ (۶)، ۴۲-۶۶.

رضایی منش، بهروز؛ عبدالحمید، مهدی؛ پورعزت، علی اصغر و شریف‌زاده، فتاح. (۱۳۹۳). الگوی ارزشیابی خط‌مشی‌های عمومی در پرتو معرفت علوی. فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ، ۷ (۲۸)، ۱۲۳-۱۵۲.

عباسی، غلامرضا؛ امینی، علیرضا و رفعتی آلاشتی، صغری. (۱۳۹۲). تحلیل عوامل موثر بر بهره‌وری نیروی کار: مطالعه موردی صنایع منتخب داروسازی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی.

عصار، محمد تقی. (۱۳۹۵). بررسی رابطه مهارت‌های مدیریتی با افزایش بهره‌وری منابع انسانی. نشریه علمی دانش نظامی، ۱۸ (۳)، ۱۴۲-۱۶۱.

فقیه نصیری، م. و وجدانی طهرانی، ه.، محجوب، ا.، شهسواری، ک. (۱۳۸۲). از سیاست اقتصادی تا

مردم به نظام خط‌مشی‌گذاری توسعه صنعتی در راستای تحقق آرمان عدالت و برابری در جامعه گامی برداشته شود؛ تدوین مکانیسم پاسخ‌گویی واحدهای متولی با لحاظ نمودن سرعت، سهولت و شرایط دشوار آنها؛ پیشنهاد می‌شود عملکرد نهادهای خط‌مشی‌گذار کشور بر اساس اصول، ارزش‌ها و اخلاقیات حاکم بر جامعه باشد؛ تغییر پارادایم خط‌مشی‌گذاری از خط‌مشی‌گذاری غیر مشارکتی به خط‌مشی‌گذاری مشارکتی و حرکت از خط‌مشی‌های بخشی به سمت خط‌مشی‌های تلفیقی و هماهنگ مد نظر قرار گرفته و برنامه‌ریزی برای ارتقا دانش و مهارت نیروی انسانی جهت تقویت مشارکت آنها در فعالیت‌های صنعتی در فرآیند صنعتی شدن جهت تقویت فراگیری توسعه صنعتی پیشنهاد می‌شود.

منابع و مأخذ

احمدی، سیروس. (۱۳۹۵). تحلیل تاریخی موانع توسعه صنعتی ایران. فصلنامه راهبرد توسعه، ۴۶ (۰)، ۲۱-۳۶.

اخوان، مریم. (۱۳۹۸). تأثیر آموزش کارکنان بر بهره‌وری منابع انسانی با بررسی نقش میانجی‌گرایی چابکی سازمانی و سرمایه فکری (مورد مطالعه: پایگاه هشتم شکاری شهید بابایی اصفهان). فصلنامه علمی آموزش در علوم انتظامی، ۷ (۲۶)، ۲۵-۵۴.

آهنگری، عبدالمجید؛ افقه، سیدمرتضی و شاولی، طیه. (۱۳۹۶). ارزیابی درجه توسعه صنعتی استان خوزستان و مقایسه با سایر استان‌ها در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۹۳. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران، اهواز.

جعفری، امیر معمارزاده طهران، غلامرضا. (۱۳۹۶). شناسایی مولفه‌های موثر بر بهره‌وری کارکنان در یک سازمان بهداشت و درمان نظامی. فصلنامه طب جنوب، ۱۹ (۳)، ۲۳۴-۲۴۴.

حیدری، غلامحسین؛ اخباری، محمد و عزیزنژاد، خوشنود. (۱۳۹۱). بررسی عدم تعادل‌های فضایی

- Terjesen, S. & Wang, N. (2019). Coase on entrepreneurship. *Small Business Economics*, 40, 173-184.
- Plummer, L. A. & Acs, Z. J. (2018). Localized competition in the knowledge spillover theory of entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, Published online 17, Nov 2018.
- Grimaldi, R., Kenney, M., Siegel, D.S & Wright, M. (2017). 30 years after Bayh-Dole: reassessing academic entrepreneurship. *Research Policy*, 40, 1045-1057.
- Dunn, W. N. (2015). *Public policy analysis*. Routledge.
- Pattyn, V. (2019). Towards appropriate impact evaluation methods. *The European Journal of Development Research*, 31 (2), 174-179.
- Rowntree, D. (1997). *Making materials-based learning work: Principles, politics and practicalities*: Psychology Press.
- Sanderson, I. (2002). Evaluation, policy learning and evidence-based policy making. *Public administration*, 80 (1), 1-22.
- Schoenefeld, J. J., & Jordan, A. J. (2019). Environmental policy evaluation in the EU: between learning, accountability, and political opportunities? *Environmental Politics*, 28 (2), 365-384.
- Smith, K. B., & Larimer, C. W. (2009). *The Public Policy Theory Primer*. Boulder-CO. In: Westview Press.
- Wedel, J. R., Shore, C., Feldman, G., & Lathrop, S. (2005). Toward an anthropology of public policy. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 600, 30-51.
- Widmer, T., & Neuenschwander, P. (2004). Embedding Evaluation in the Swiss Federal Administration: Purpose, Institutional Design and Utilization. *Evaluation*, 10 (4), 388-409.

یادداشت‌ها

¹Terjes & Wang

²Plumer & Acs

³Smith & larimer

⁴Dune

⁵Schonfeled & Jordan

⁶Widmer & Neuenschwander

⁷Pattyn

⁸Sanderson

⁹Stufflebeam & Coryn

¹⁰Rowntree

¹¹Wedel et al

¹²Productivity

سیاست صنعتی. *تقدی بر طرح استراتژی توسعه صنعتی کشور*. انتشارات سیاست صنعتی.

شریف زاده، ف، قربانی زاده، و؛ سید نقوی، م و حسینپوری، م. (۱۳۹۵). ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر خط‌مشی گذاری در صنعت نفت و گاز از منظر کارآفرینی. *فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت سازمان‌های دولتی*. دوره ۵، شماره ۳.

لطیفیان، احمد و دعایی، حبیب الله. (۱۳۹۲). ترسیم مدل مفهومی بهره‌وری کارکنان با استفاده از رهیافت مدل سازی ساختاری تفسیری (مورد مطالعه: معاونت طرح و برنامه دانشگاه فردوسی مشهد). *پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۲۰ (۶)، ۵-۳۴.

مهدوی، ابوالقاسم و عزیزمحمملو، حمید. (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر پایداری و فراگیری توسعه صنعتی در ایران: رویکرد همگرایی و الگوی تصحیح خطای برداری. *پژوهش‌های رشد و توسعه پایدار (پژوهش‌های اقتصادی)*، ۱۹ (۲)، ۱-۳۴.

الوانی، س. م (۱۳۹۳) *تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی*. تهران: سمت.

الوانی، س. م؛ مقیمی، م؛ آذر، ع و رحمتی، م (۱۳۹۴) *خط‌مشی گذاری در نظام آموزش کارآفرینی در ایران* ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، شماره ۹.

فرهادی قشلاقی، د و رضوی مهر، ن. (۱۳۹۳). *نقش گروه‌های ذی نفوذ بر فرایند خط‌مشی گذاری توسعه کارآفرینی مورد مطالعه: دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران*. دومین همایش ملی کارآفرینی و رقابت پذیری.

قلی پور، ن. (۱۳۹۲). *ارائه الگوی مناسب برای توسعه سرمایه گذاری در بخش نفت و گاز ایران و تدوین خط‌مشی‌های مربوطه*. تهران: انتشارات سبب‌کال.

گیوریان، ح و ربیعی مندجین، م. (۱۳۹۴). *تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی*. تهران: یکان.

Appropriate Indicators for Evaluating the Policy-Making Process Industrial Development Based On Human Resource Value Creation

Nader Naroui¹ - Abdolali Keshtgar^{2*} - Bahareh Naseri³

Abstract

Background and Aim: The purpose of this study is to identify appropriate indicators for evaluating the industrial development policy-making process based on human resource value creation.

Methods: In terms of nature and purpose, the present study is applied research. The statistical population in this study includes all employees of the General Directorate of Industry, Mining and Trade of Sistan and Baluchestan Province and its affiliated organizations. In order to analyze the data, to identify the dimensions and components of the research, first using extensive library studies and reviewing the texts and literature of the research, the initial dimensions of the research were identified. In order to understand the appropriate factors and components for evaluating the industrial development policy-making process, data foundation theories were designed and developed, and then a semi-structured interview was conducted to identify the dimensions of the research.

Results: Nineteen indicators with a maximum of 25% less than the index of utilitarianism of industrial development policies were identified.

Conclusion: Different social organizations and institutions face a high volume of different issues that affect their functioning. Issues such as the environment, industrial development, social welfare, human resource development and many others that manifest themselves with conflicting goals and in a single environment. These issues pose a great challenge to policy makers, making the regulatory process very difficult.

Keywords: policy evaluation process, industrial development, human resource productivity, data foundation theories

---

¹ PhD student, Department of Management, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

² Associate Professor, Department of Management, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran. (Corresponding Author) alikeshtegar@yahoo.com

³ Assistant Professor, Department of Management, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran